

VEGÅRSHEI KOMMUNE
Molandsveien 11
4985 VEGÅRSHEI

Dato: 19.08.2019
Vår ref: 16/4733-10
Deres ref:
Arkivkode: ---
Saksbeh.: Arild Richard Syvertsen

Uttalelse til kommuneplan Vegårshei 2019-2031

Det vises til kommunens oversendelse av planforslag med frist 2.8.19. Fristen er forlenget til 15.8.19 av hensyn til sommerferie. Det er oversendt et forslag for kommentar innen fristen.

Samfunnsdelen

I 2015 vedtok FN 17 utviklingsmål for å fremme sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft. Disse bærekraftsmålene er verdens felles arbeidsplan, blant annet for å sikre sosial rettferdighet, god helse og stanse tap av naturmangfold og klimaendringer. Målene skal vise veg mot en bærekraftig utvikling på kort og lang sikt. Disse bærekraftsmålene er fulgt opp i Nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging vedtatt ved kongelig resolusjon 14. mai 2019. Regjeringen legger vekt på at vi står overfor fire store hovedutfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

Planforslaget viser til de nasjonale forventningene og hovedutfordringene tar tak i flere av disse, men det er avgjørende at dette følges opp i videre oppfølging av planen.

Vi ser det som positivt at samfunnsdelen i sine mål, satsingsområder og gjennomgående perspektiver, har fulgt opp Regionplan Agder 2030 og andre regionale planer.

Det er viktig at lokale og regionale planer avspeiler hverandre. Det kunne i noen sammenhenger vært en enda tydeligere kobling mot vedtatte regionale planer. Et eksempel er Regional plan for innovasjon og bærekraftig verdiskaping (VINN Agder), Østre Agder sin egen næringsstrategi og Landsbruksstrategi for Agder. Det kan bidra til å styrke muligheten for at regionale aktører følger opp satsinger i Vegårshei kommune i planperioden.

Mål og satsingsområder må for å ha verdi og legitimitet hos innbyggerne, munne ut i konkrete i handlingsplaner og tiltak. Det må også synliggjøres at kommunen prioriterer

ressursbruk gjennom årlige budsjetter og økonomiplaner fremover. Vi registrerer at planforslaget er opptatt av det.

Vi synes foreliggende beskrivelse av «*hvordan vi har det på Vegårshei*» i slutten av planperioden, er en god måte å synliggjøre både mål og strategier på. Det vil si en beskrivelse av et samfunn der en har nådd sentrale mål eller er på rett spor til å nå målene. En slik beskrivelse kan, hvis den kommuniseres ut på en god og folkelig måte, skape begeistring blant innbyggere og utad for å markedsføre kommunen som et godt sted å bo. Det dreier seg i stor grad om en bevisst omdømmebygging som også påpekes i planforslaget. Det krever at en kan synliggjøre resultater av kommunens satsinger, for eks. gjennom statistikk og undersøkelser som viser innbyggernes bolyst, folkehelse, levekår med mer. Vekst i befolkning og næringsliv kommer ikke av seg selv, den må skapes.

Hvordan et sted oppleves og oppfattes blir stadig viktigere for valg av bosted. Etter hvert som den materielle levestandarden øker for mange, vil spørsmålet om livskvalitet bli mer aktuelt. Hvordan har vi det rundt oss? Og hvordan virker det fysiske og det sosiale miljøet inn på trivsel, velvære og samhandling?

Arealdelen skal vise hvordan en ønsker å nå målene i samfunnsdelen gjennom en fremtidsrettet og bærekraftig strategi for lokalisering og utforming av nye utbyggingsområder både til bolig, næring og offentlige formål. Planen legger stor vekt på å **styrke Myra som kommunesenter og Ubergsmoen som tettsted**. Et sterkt kommunesenter på Myra med en befolkning som bor i sentrum eller tett på, vil kunne gi grunnlag for et levedyktig kommunesenter med handel og et tilfredsstillende offentlig og privat tjenestetilbud. Det er også avgjørende for å opprettholde bosettingen i de små grendene/samfunnene rundt om i kommunen.

Planforslaget har gode mål og strategier for å styrke Myra som kommunesenter. Men samtidig med dette åpner planforslaget opp for en rekke mindre boligfelt og en omfattende spredt boligbygging. Vi har forståelse for at kommunen ønsker å gi et variert botilbud også i kommunens utkantområder, men planforslaget går langt i å åpne opp for en spredt boligbygging i alle deler av kommunen. Vi tror nok markedet, de som flytter til kommunen, ønsker nærhet til sentrum og av den grunn er med på å styre dette i riktig retning. En stadig aldrende befolkning innebærer også, som påpekt i planen, et økende behov for et sentrumsnært og variert botilbud.

En utstrakt **spredt boligbygging** er kostnadsdrivende for kommunen fordi en ikke i samme grad kan benytte og styrke eksisterende teknisk og sosial infrastruktur. Det kan gi en mindre forutsigbar kommuneøkonomi, dvs.;

- Øke behovet for tunge investeringer i ny infrastruktur
- Øke transportbehovet ift. skoleskyss, barnehager, hjemmehjelp mm

I bolig, areal og transportarbeidet for arendalsregionen har en valgt en slagord (en visjon) om: «*Nærhet til alt*». De arealstrategiene som er nedfelt i denne regionale planen, passer også for Vegårshei selv om kommunen har andre utfordringer enn bykommunene i forhold til

mobilitet og trafikkavvikling. Transportbehovene vil også i fremtiden i stor grad må dekkes med privatbil.

Vi mener det er bra at kommunen tar utbyggingsområder som ikke er realisert over lengre tid, opptil ny vurdering. Det er i den sammenheng viktig at kommunen gjør en vurdering av områdenes egnethet i forhold til en rekke kriterier som går på teknisk og sosial infrastruktur, utbyggingsøkonomi og realiserbarhet ift marked og mulig utbyggingstakt.

Forslag til bestemmelser og retningslinjer for spredt bolig- og fritidsbebyggelse må følges opp i enkeltsaker. Verdifulle natur- og friluftslivsområder herunder vann og vassdrag, må forvaltes langsiktig med tanke på den verdi de har for dagens innbyggere, tilreisende og ikke minst for fremtidige generasjoner, jf. ovennevnte nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023.

Næring

Ny E18 Arendal – Tvedestrand og videreføring østover vil korte ned reisetida ytterligere til et større arbeidsmarked, som for eks. i Arendalsregionen og Grenland. Dersom ny Grenlandsbane fra Brokelandsheia til Porsgrunn realiseres innen 2035, vil det også gi tilgang til et enda større arbeidsmarked i Vestfoldbyene innenfor en akseptabel reisetid.

Men like viktig er det å beholde eksisterende og skape nye arbeidsplasser ut fra de forutsetninger kommunene i østre Agder har, spesielt som følge av satsing på fornybare energi inn i det grønne skifte. Det er viktig at kommunen som planmyndighet møter næringslivets behov samordnet og koordinert på et så tidlig stadium som mulig.

Vi har registrert at det i utkastet legges stor vekt på utnyttelse av kommunens naturressurser; bl.a. skog og utmarksområder. Det positivt at skogkommunen Vegårshei legger vekt på å bidra til å øke produksjonsgrunnlaget og sette dette inn i en regional sammenheng (eks. Jordøya/Biozin).

I forhold til aktiv forvaltning av skogarealer spiller kommunen en viktig rolle gjennom informasjon og veiledning om de biologiske og økonomiske mulighetene et bærekraftig skogbruk kan gi. Derfor er det bra at dette vies oppmerksomhet i planen og at kommunen gjennom planlegging bidrar til å sikre at produksjonsgrunnlaget i skogbruket kan økes. Å sette fokus på å utbedre og fjerne flaskehalsen på det kommunale veinettet er et eksempel på det.

Kulturminner

Vi ser av planforslaget at kommunen har en god intensjon om å ivareta kulturminner gjennom kommuneplanen. Det er flere måter å gjøre dette på, og noen måter gir et sterkere vern enn andre. For at kommunen i neste runde skal ha hjemmel til å håndheve kommuneplanens intensjoner er det av betydning hvilken type verktøy som taes i bruk i kommuneplanen. Der har man i prinsippet valget mellom å bruke generelle bestemmelser eller retningslinjer. Og det må gjøres en avveining av hva som er hensiktsmessig for hvilke typer kulturminner og områder.

Etter møte den 13.8.2019 var det enighet om at Vegårshei kommune jobber videre med bestemmelser til kommuneplanen. Angående retningslinjer i kommuneplanen ble det punktet diskutert.

Områder båndlagt i hensynssone H570 kan det være nyttig å vurdere sammen ut fra den verdi de hvilke av disse som er av regional verdi og hvilke som er av lokal verdi.

Det er ikke mulig å se på kartet hvilke områder som er båndlagt etter H570. Der er derfor ønskelig at dette vises på kartet.

Arkeologi

De foreslåtte utbyggingsområder er vurdert av kommunen opp mot Riksantikvarens database Askeladden. Kulturminnevernseksjonen har ut fra sin lokal kunnskap, foretatt en ytterligere verdivurdering av områdene og potensialet for funn. Konklusjonen er at ingen de foreslåtte områder har større potensiale for funn av automatisk fredete kulturminner, men at muligheten er til stede og må avklares i forbindelse med detaljregulering av de enkelte områder.

Når det gjelder spredt boligbebyggelse/næringsbebyggelse i LNF-områdene, må det foretas en egen vurdering fra Kulturminnevernseksjonen side for hvert enkelt tiltak. Erfaringsmessig er det rimelig ukomplisert, men det vil medføre at saksbehandlingen vil bli forlenget på grunn av at disse områder ikke er mulig å undersøke med hensyn til oppfyllelse av Kulturminnelovens § 9, undersøkelsesplikten på dette stadiet.

Vegårshei kommune er ikke ferdig registret med hensyn til automatisk fredete kulturminner. Det medfører at det ikke finnes en samlet oversikt over kulturminner. Det er viktig å understreke at mellom 80-90% av alle kjente automatisk fredet kulturminner ligger under bakken. Dette omfatter spor fra steinalderen, bosetningsspor fra bronsealder og jernalder og andre ikke synlige kulturminner. Det må derfor presiseres at en ikke kan si seg spesifikk enig i arealbruken i kommuneplanen, jf. Lov om kulturminner § 8 fjerdeledd. Det innebærer at den ikke har en direkte rettsvirkning for de automatisk fredete kulturminner. Arealbruken vil først endelig bli avklart når de enkelte reguleringsplanene skal sendes til fylkeskommunen som sektormyndighet for kulturminnevern. En gjør oppmerksom på at forholdet til kulturminneloven må avklares også for tiltak som er unntatt plankrav.

Folkehelse

Det legges opp til at folkehelse er et av flere gjennomgående perspektiv i planens hovedsatsingsområder. Det skal satses på gode møteplasser, aktivitet, idrett og kultur, og det skal tilrettelegges for et systematisk folkehelsearbeid.

Det er bra at planen tar opp sosiale ulikheter. I det videre arbeidet med dette anbefales universelle tiltak. De treffer alle og stigmatisering unngås.

Under satsingsområde helse og velferd sier mål og strategi noe om hvordan kommunen vil legge opp arbeidet med folkehelse fremover. Det oppfordres til at disse målene følges opp av flere sektorer og fagområder, og ikke bare av helsesektoren. Det brede samfunnsrettede folkehelsearbeidet er ikke tjenesterettet og må derfor tas opp i de kommunedelplaner eller temaplaner der det er naturlig.

Kort avstand til områder for friluftsliv og fysisk aktivitet fremmer folks bruk av områdene. Gode bo- og nærmiljø betyr mye for trivsel, og vi oppfordrer til å stille tydelige krav til nærområdekvaliteter i arealbruk.

Likestilling

Likestilling er også definert som et gjennomgående tema. Det er positivt og i tråd med fylkeskommunens egne strategier. Perspektivet er godt ivaretatt gjennom planforslaget. Vi vil imidlertid anbefale at kommunens deltidsutfordring nevnes under "Verdiskaping og bærekraft" der bo- og arbeidsmarkedet beskrives. Arbeid for heltidskultur bør tas inn som en strategi under "Verdiskaping i kommunen er basert på bærekraftig bruk av menneskelige ressurser og naturressurser".

I tillegg vil vi anbefale at begrepet universell utforming tas inn i temaet «Attraktivt kommunesentrum og livskraftige kretser», gjerne i forbindelse med strategier for å nå delmålet *"Kommunesenteret Myra og tettstedet Ubergsmoen er attraktive, kompakte og med kvalitet. Stedene har gode og inkluderende bomiljøer og møteplasser."*

Begge temaene er nevnt under helse og velferd, men etter vår vurdering vil LIM-perspektivet som gjennomgående perspektiv, styrkes på denne måten.

Med hilsen

Arild Richard Syvertsen
Rådgiver

Brevet er godkjent elektronisk.